

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא מציעא ע

עניין: מלוה ברבית לא קם בתחית המתים

מהר"ץ חיות

וא"ת למה לא היה אותו שהלוח ברבית במתים שהחיה יחזקאל בדאמרינן בתרגום ירושלמי. נ"כ חפשי בתרגום ירושלמי ריש בשלה וכן בתרגום יונתן זיחוקאל ולא מנלמי שם שום רמז מזה שצמח המתים שהחיה יחזקאל היה אחד שהלוח צרנית. ובתרגום ירושלמי ריש בשלה לא נאמר רק שהיו מצני אפרים שילאו קודם זמנס וכן אמרינן ג"כ בצבלי (סנהדרין נב ע"ג) ומכאן ראי' למה שהחליט חכס אחד שהי' לפני רש"י ותוס' נוסף על תרגום יונתן עוד תרגום ירושל' על נציאים והיה מלח דרשות כמו תרגום ירושלמי על התורה וכן רש"י מציא צמנסה סוף תענית תרגום ירושלמי על חזקוק: (מהר"ץ חיות)

מהר"ל דרוש שבת הגדול

ולפיכך אמרו במדרש (בפר"א פ' לג) על מתים שהחיה יחזקאל, ר' יהושע בן קרחה אומר ירד עליהם טל של תחיית המתים מן השמים כמעין שהוא ניבע, כי היו המים נובעים עליהם גידים ועצמות, אמר הנביא על הרוח מארבע רוחות בואי הרוח ופתחו איצרות נשמות והחזירו להם כל רוח ורוח לגוף ובשר, כתיב במצרים וירבו ויעצמו במאד מאד, מה להלן ששים רבוא אף מתים שהחיה יחזקאל ששים רבוא, וכולם עמדו על רגליהם חוץ מאיש אחד, א"ל הנביא רבון העולמים מה טיבו של האיש, א"ל בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה, ודבר זה כי הנותן ברבית דבק בכח הנחש שהוא נושך ונוטל החיים, ולפיכך אין ראוי לו החיים, ומפני כמי שאמר בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה, ומפני

מהר"ל נתיב הצדקה פ"ו

כי ישראל הם עם אחד ובשביל כך יש להם אל אחד ולכך צייה שיהיה מלוה זה לזה, וזה לוקח רבית ונושך חבירו לכך הלוקח רבית מהפך המתוק למר שמורה לקחת הרבית הפך זה שמורה ההלואה, ולכך אף הנותן עובר, דסוף סוף הרבית והנשך מורה שאין האחדות בישראל שאין אחדות בהם, כי שני דברים שהם אחד משלים זה את זה והרבית הוא הפך זה שנושך אותו והוא העדר אל האחדות, ולכך הלוקח רבית מאחיו ישראל לא די שאין אחד השלמה לשני רק האחד הוא העדר השני, ולכך אמרה תורה את כספך לא תתן לו בנשך אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלקים, ומה ענין זה לכאן שאמר לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים. אבל הפי' הנראה כי כאשר נכנסו ישראל לארץ היו ישראל עם אחד לגמרי, וראיה לזה שהרי כל זמן שישראל לא עברו הירדן ולא באו לארץ לא נעשו על הנסתרות עד שעברו ונעשו ערבים זה בעד זה, הרי שלא נעשו ישראל ערבים זה בעד זה, כי נקרא ערב שהוא מעורב עם השני, ולא נעשו ישראל מחוברים להיות עם אחד לגמרי עד שבאו לארץ והיו ביחד בארץ והיה להם מקום אחד הוא ארץ ישראל, וע"י ארץ ישראל הם עם אחד לגמרי, ולכך כתיב ג"כ להיות לכם לאלהים, כי יש להם אל אחד, ולפיכך את כספך לא תתן בנשך ובמרבית לא תתן אכלך:

שמות רבה לא, ו

נשך ותרבית לקח. דבר אחר אמר הקדוש ברוך הוא מי שחיה ברבית בעולם הזה לא יחיה בעולם הבא. והוליד בן ולא לקח

פרקי דרבי אליעזר סוף פל"ג

גידים, אמר לו הנבא אל הרוח [שם ט]. באותה שעה (שם) יצאו ארבע רוחות השמים ופתחו את אוצרות הנשמות, (שם) והחזיר כל רוח רוח לגוף בשר איש, (שם) שנאמר [שם י] והנבאתי כאשר צנני. פתיב הקא חיל גדול מאד וגו' [שם], (שם) וכתוב וכן ישאל פרו וגו' [שמות א, ז], מה להלן ששים רבוא אף פאן ששים רבוא. (שם) וכלם עמדו על רגליהם (שם) חוץ מאיש אחד. אמר הנבא רבוננו של עולם מה טיבו של זה, אמר לו בנשך נתן [יחזקאל יח, יג]. באותה

מסילת ישרים פ"א

וכל כך למה כדי שלא יחסרו בלא דעת ולא יענוש כ"ש עון הרבית שגדול הוא ככופר באלהי ישראל ח"ו ואמרו ז"ל על פסוק בנשך נתן ותרבית לקח הית לא יחיה, שאינו חיי לתחיית המתים כי הוא ואבק שלו משוקין ומתועב בעיני ה'. ואינו רואה צורך להאריך בזה שכבר אימתו מוטלת על כל איש ישראל. אמנם כללו של דבר כמו

חוט המשולש (עץ אבות) עמי עב:

... מעשה ה' ברבי עקיבא זקינו ז"ל שמת בפונא עשיר גדול א' שהי' מלוה ברבית ולא רצו אנשי הברה קדושה לקברו עד כי יתנו יורשיו סך אלף ר"ט מעות קבורה ויחר להם סאוד וילכו בקובלנא אל הנסיד ויצו לקרוא את זקינו ז"ל שהי' רב המדינה וידבר אליו קשות סודע אתם סבקים סך גדול כזה בעד ד' אמות קרקע ויען זקינו ז"ל אליו בתלמוד שלנו איתא הסלוח ברבית אינו קם לתחית המתים והנה איש הזה כל פרנסתו ועשרו הי' רק מרבית והנה כאשר ימות איש אנו ליקחים ממנו מעות קבורה דבר מועט כי מחכים אנחנו לתהלים בקרוב ואז יחזרו לנו הקרקע לא כן האיש הזה שאינו עומד בתהלים הרי מוכרים לו הקרקע לעולמות לכן הקרקע שוה כל הכסף סבקים והטב הדבר בעינו הנסיד וצוה ליתן בלי סגרעת.